

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

ZSS.422.4.2019.SK

Warszawa, 19 kwietnia 2019 roku

Pani

Elżbieta Rafalska

**Minister Rodziny, Pracy i Polityki
Społecznej**

Szanowne Pani Ministrze

Na kanwie jednej ze spraw, która wpłynęła do Biura Rzecznika Praw Dziecka dostrzegam problem w dalszym ciągu nierozstrzygniętej kwestii związanej z obowiązującym Programem „Za życiem”.

Zasadniczym celem Programu „Za życiem”¹ jest przyznanie szczególnej pomocy kobietom w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także dzieciom, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Program zapewnia matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu, który wystąpił do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka, bez względu na dochód jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł.

Zgłaszający w liście skierowanym do Rzecznika Praw Dziecka wskazali, że przysposobili dziecko legitymujące się zaświadczeniem lekarskim stwierdzającym, że ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalna choroba zagrażająca życiu powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, lecz z uwagi na upływ terminu do złożenia wniosku, ich wniosek został pozostawiony bez rozpoznania. Świadczenie przysługuje bowiem w sytuacji, gdy wniosek o wypłatę zostanie złożony w ciągu 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka. Rodzice wskazali na nierówność w dostępie do świadczenia, która dotyka rodziców adopcyjnych, którzy o przysposobienie dziecka wystąpili po tym czasie.

¹ Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2019 r. poz. 473).

Rzecznik Praw Dziecka omawianą problematykę poruszył w wystąpieniu generalnym z dnia 3 kwietnia 2018 r.² skierowanym do Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Podkreślił wówczas, że jednorazowa zapomoga ma na celu pomoc rodzicom w udźwignięciu ciężaru zwiększonych wydatków jakie pojawiają w pierwszym okresie po narodzinach dziecka. Wyjaśnił, że taki sam problem dotyka rodziców decydujących się na przysposobienie dziecka, którego rodzice biologiczni nie podjęli się trudu jego wychowania. Rzecznik wskazał, że czas trwania procedury adopcyjnej jest uzależniony od sytuacji prawnej dziecka, która nierzadko bywa bardzo skomplikowana, co w konsekwencji prowadzi do tego, że postępowanie może trwać dłużej niż rok. Rzecznik zaproponował wówczas pochylenie się nad unormowaniami prawnymi, które mają zastosowanie przy ubieganiu się o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka (tzw. becikowe) określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych³ przywołanej dalej jako: „u.ś.r. Na mocy art. 15b ust. 3 u.ś.r. *wniosek o wypłatę jednorazowej zapomogi składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.*

W odpowiedzi z dnia 27 kwietnia 2018 r.⁴ Podsekretarz Stanu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wyjaśnił, że: *wymóg złożenia wniosku o jednorazowe świadczenie w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, nie jest rozwiązaniem nowym, ani niespotykanym. Ww. warunek jest taki sam jak w przypadku dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka przyznawanego na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych.*

Przedkładając powyższe na grunt niniejszej sprawy, *dodatek* o którym wskazano w odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika przysługuje do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka (art. 8 pkt 1 u.ś.r. w zw. z art. 9 ust. 2 u.ś.r.).

Wskazać należy, że intencją Rzecznika Praw Dziecka było zrównanie kryterium przyznawania **świadczeń głównych** tj. *jednorazowego świadczenia pieniężnego* w wysokości 4000 zł oraz *jednorazowej zapomogi* w wysokości 1000 zł. Rzecznik nie odniósł się do świadczeń *dodatkowych* będących świadczeniem ubocznym.

² ZSS.422.15.2018.JW

³ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2220 z późn. zm.),

⁴ DSR-IV.071.14.2018.MF

Podkreślić należy, że *jednorazowe świadczenie pieniężne* przyznawane na podstawie Programu „Za życiem” nie może być utożsamiane z uprawnieniem *do dodatku* (jak wskazano w piśmie z Ministerstwa z dnia 27 kwietnia 2018 r.) ponieważ owe świadczenie ma charakter świadczenia głównego, a takowe nigdy nie uzależnia się od spełnienia wymogów do przyznania dodatku. Warunkiem przyznania *dodatku do zasiłku rodzinnego* jest istnienie prawa do *zasiłku rodzinnego*. Wobec tego w przypadku nie spełnienia wymogów przyznania zasiłku rodzinnego nie może być mowy o prawie do dodatku⁵.

Jednorazowa zapomoga wysokości 1000 zł oraz jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł są świadczeniami niezależnymi od innych form pomocy. Zatem kryteria przyznawania tych form pomocy powinny być tożsame, a nie uzależnione od wymogów spełniania kryterium do „dodatku”.

Idąc tym tokiem rozumowania - nie uzasadnionym było stosowanie przepisu o *dodatk*, w sytuacji kiedy zagadnienie dotyczy świadczenia głównego. Zatem skoro zgodnie z art. 15 b ust. 3 u.ś.r. opiekun przysposabiający dziecko może wystąpić o jednorazową zapomogę w terminie 12 miesięcy od dnia przysposobienia dziecka, to niezrozumiałym jest dlaczego w przypadku jednorazowego świadczenia pieniężnego - złożenie wniosku w terminie 12 miesięcy liczone jest od dnia narodzin dziecka, a nie od daty przysposobienia dziecka. Jest to wysoce niesprawiedliwe i krzywdzące rodzica adopcyjnego.

Powszechnie wiadomym jest, iż procedura adopcyjna w wielu przypadkach trwa dłużej niż 12 miesięcy. Trudno zatem racjonalnie wytłumaczyć, dlaczego tożsamy zapis ustawy nie pojawił się przy instytucji *jednorazowego świadczenia* w wysokości 4000 zł. Rozwiązaniem godnym rozważenia wydaje się również możliwość zawieszenia 12 miesięcznego okresu liczonego od dnia narodzin dziecka na czas trwania procedury adopcyjnej.

Wobec powyższego, działając na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922) ponownie zwracam się do Pani Minister o podjęcie działań legislacyjnych, zmierzających do zapewnienia skutecznej ochrony praw i dobra dziecka przysposobionego oraz rodzica adopcyjnego w dostępie do świadczenia pieniężnego.

Łukasz Kupczyk
RZECZNIK PRAW DZIECKA
Łukasz Kupczyk

⁵ por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 25 kwietnia 2014 r., sygn. akt II SA/Po 47/14, LEX 1500393.